

LO GERONÉS

SETMANARI DE AVISOS Y NOTICIES

PORTE-VEU DEL «CENTRE CATALANISTA DE GERONA Y SA COMARCA»

PREU DE SUSCRIPCIÓ

Gerona	1 pesseta trimestre
Fora-	1·25 id. id.
Estranger	1·50 id. id.
Un número	10 céntims

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ

CORT-REAL 7-1.er

Any 4.er

SECCIÓ GENERAL

Lo Fuerisme dels Carlins

I.

Antes d' entrar en materia, cal desfer un càrrec que se 'ns ha fet, suposantos enemichs sistemàtics els carlins y amantats d' aprofitar qualsevol occasió pera combátrels y pera atacar la persona de don Carles.

Axó no es veritat. En los primers números de LO GERONÉS publicarem dos articles titulats *Discusions necessaries*, encaminats, lo primer, original de don Joseph Cortils y reproduxit de *La Costa de Llevant*, á senyalar es diferencies fonamentals que distingexen les doctrines dels carlins de les dels catalanistes; y, lo segon, la redacció, á mostrar lo meteix genre de diferencies que hi ha entre les doctrines dels republicans federales y les que nosaltres professém. Y tingüérem empenyo en publicarlos ben aviat, porque, en lo ben entés de que 'ls carlins eran partidaris del restabliment dels Furs de Catalunya y de que 'ls federales proclaman la autonomía de les Regions espanyoles, nosaltres, que volem la autonomía de Catalunya fonamentantla en sa existència com á nacionalitat vivent é històrica, podíem esser y érem de fet confosos, tant ab los carlins com ab los federales, per aquells que miran les coses superficialment y no s' endinsan en l' estudi ó coneixement de les seves arrels.

Dels demés partits no calia ocupárnosen. Essent son criteri fonamentalment centralista, resulta evident als ulls de tothom la diferencia que d' ells separa als catalanistes.

Després d' aquests articles, no 'ns havíam ocupat més dels carlins fins que se li ocorregué al senyor Llauder parlar dels catalanistes en lo *Diario Catalán* ab motiu d' un discurs del senyor Maspons. Lo senyor Llauder invitava als catalanistes á ingressar en les files dels carlins; pero ho feu tant malament, parà dels Furs de Catalunya d' aytal manera, que, donat lo seu criteri, la promesa de restablirlos feta pel partit carlí quedava convertida en ayga de borrajes. Aixa donchs la significació y la importància del senyor Llauder dintre l' partit carlí, y atès que son article havia sigut admés y publicat per *El Correo Español*, nos creguérem en lo cas de contestarli, y de preguntar si les paraules del senyor Llauder expressavan una tendència exclusivament individual ó si eren autorisades (com en alguna altre occasió havia succehit), en quin útim cas senyalaven una nova evolució del carlisme, una evolució «cap á la monarquia senzillament descentralizadora».

El Baluarte, diari carlí que llavors sortia á Gerona, feu observar virilment que l' criteri sustentat pel senyor Llauder no l' podian admetre los carlins catalans qu' estiguessen conformes ab los manifestos de don Carles de la última guerra: pero se quedá tot sol y ni l' senyor Llauder digué res, ni tampoc obrí la boca sobre l' assumpte *El Correo Español*, y aquell mateix diari geroní, qu' havia volgut alsar lo gall, se vege obligat pochs dies després á entonar lo *mea culpa* en ares dels interessos y de la harmonia del partit.

En lo dubte de sí l' senyor Llauder havia exposat una opinió exclusivament individual, anàrem seguint de llavors ensà ab atenció totes les manifestacions autorisades del partit carlí, y l' resultat ha sigut confirmar les nostres sospites, ó sia, que l' criteri del partit carlí respecte al restabliment dels furs ha variat totalment.

Aquesta variació es la que LO GERONÉS ha fet constar en les diferentes occasions que les circumstancies l'han conduxit á parlarne, com quan lo dinar douat en lo Teatre Principal de Gerona arran de les últimes eleccions de diputats á Corts y quan va sortir lo manifest de Loredan y varem copiar dos articles de diaris vascons, l' un carlí y l' altre fuerista, ab lo

propòsit, que llavors per diferentes raons no poguérem cumplir, d' escriure lo que ara anem á dir respecte al fuerisme dels carlins, fuerisme que 's reduueix quasi be á la adopció del criteri exposat pel senyor Llauder en l' article de que hem fet memoria.

Apart d' aquesta qüestió dels furs, no 'ns hem ocupat dels carlins més que quan ells nos han atacat; com ha sigut ab motiu de lo que digué *El Correo Español* de la fulla de la Junta Permanent de la Unió Catalanista y ab motiu de lo que digué *El Norte* prenent per excusa la celebració de la Assamblea de Gerona.

No hem fet, donchs, guerra sistemática al partit carlí y sempre que l' hem combatut ha sigut per haverse apartat de la defensa y sosteniment dels furs que havia proclamat com un dels principis del seu programa, ó sia, precisament, quan més s' ha anat acostant als partits centralistes en perjudici dels interessos de Catalunya. D' aquesta conducta, d' aquesta nova evolució del partit carlí, hi ha molts carlins catalans (que no son catalanistes pero si fueristes de debò y que potser fins s' apartarien de don Carles si sabessent de cert qu' aquest no ha de tornar á Catalunya la seva completa existència com á nacionalitat) que n' protesten y que no amagan la seva disconformitat.

Ab la persona de don Carles no 'ns hi hem ficat mai: en tant es axís, que aquesta es la hora en que l' públic res sab per LO GERONÉS de les seves desgracies de familia.

Lo criteri de LO GERONÉS no es lo de dir mal de les persones: es lo de censurar actes de carácter públich y lo de combatre doctrines polítiques contraries á son programa. Si l' seu criteri ó l' seu propòsit hagués sigut un altre, qualsevol comprenderá que l' partit carlí, de tant llarga història y qu' ha fet dos guerres civils, li hauria proporcionat molts elements d' attach y de severa censura.

Lo catalanisme travalla pera l' unió de tots los catalans en una comuna y essencial aspiració política: lo restabliment de la nacionalitat catalana ab tots los drets que li pertanyen. La obstacle major pera aquesta unió son los partits polítichs qu' avuy dividexen als catalans; no solzament los centralistes, sino tots los altres que volen aquell restabliment pero ab condicions *sine qua non*: y com més vells son aquests partits, com més llarga es la seva historia, major es la dificultat que á la unió dels catalans oferexen, porque majors son los antagonismes y devegades fins los odis que entre ells han originat.

Avuy totes les personnes de bona voluntat y sana intenció veuen y comprenen que s' ha de fer foch nou; que no son los partits vells y gastats los que poden fer la felicitat de la Patria. Se necessita gent nova, plena de fé y de confiança en lo pervindre, sense historia política, ni compromisos de partit.

Perque axis ho compren lo Catalanisme, travalla incessantment pera unir voluntats, travalla sense pre-judicis de cap classe pel pervindre de Catalunya, y aspira á que 'ls catalans tots reclamin, com ho feren los hungars, com ho fan los bohemis y 'ls irlandeses, tant aviat com sia possible ab una sola veu y ab una sola voluntat, lo govern de casa seva.

J. B. y S.

LA NOBLESZA CATALANA

Ells se volgueren apparer e permeten confondre e delir aquell home e aquella casa, e nostre senyor Deu a confusos e delits ells e llurs cases e stats.

Scriptura privada sobre la fi del Comte d'Urgell.—p. 56.

La noblesa catalana ja no es ni noblesa ni catalana. Es una mena de momia com les de Egipte. Avans era un cos viu, fort, musculós; varen tráureli l' esperit, y lo temps l' ha convertit en pergami brut, vell, rebregat, que embolica 'ls ossos d' un cadavre. Va deixar de ser catalana y ja no es res.

La noblesa forma un dels dos cercles superiors del

poble, en los quals encarna una conciencia més clara de la nacionalitat, una visió més perfecte del passat y del pervindre de la nació, de sa direcció política, de sa vida tota. Aquesta conciencia de la vida nacional es lo nervi, l' ànima de totes les aristocràcies.

Una aristocracia es aristocracia, en quant participa en un grau més intens y més enlayrat de la vida de son poble, en quant sent aquesta vida més que les altres classes socials, en quan està més que cap altra possehida per l' esperit de la nacionalitat á que pertany. Mes, tan bon punt cedeix al exotisme, y 's divorcia del pensar y del sentir de la seva terra, pert lo dret á actuar com á classe directora, li fugen de les mans les funcions públiques, dexa de satisfacer sa missió social, y al perdre tot axó pert tot lo que la sostén, y de dia en dia va eclipsantse son explendor, va desapareixer son prestigi y ses riqueses, y acaba essent aborrida per les altres classes, mentres puja y s' enlayra á son costat la nova aristocracia destinada á substituir-la.

Per axó hem dit al comensament que de noblesa catalana no n' hi ha. Era noblesa catalana la que, al voltant del rey En Jaume ó del rey En Pere, menava al poble á la conquesta de Mallorca, de Valencia y de Sicilia; noblesa catalana la que en les embaxades y en los concells dels reys catalans feya triomfar en l' exterior la nostra política nacional; noblesa catalana la que en les Corts llegislava fent lleys catalanes y en sos palaus protegia y encoratjava als artistes de la terra y als poetes y prosadors de nostra llengua; noblesa catalana la que, dirigida pel comte de Pallars, se redressava valenta y decidida devant dels tirants enemichs de la llibertat de Catalunya; pero no ho es, ni pot serho, ni ho serà mai la dels perfumats gentilhomes qui's vincen y cuheregen per les anteseles dels dominadors de nostra patria, ni la dels que en la capital de Catalunya estrafan ab ridícoles postures, ab encongiment de *provinciano*, los mèrits y 'ls defecates dels aristòcrates de la Cort.

Ecls han contribuït més que ningú á la decadència de Catalunya, cls son avuy una de les forces més contraries al seu renaxement. No s' han adonat de que la decadència de Catalunya havia sigut també la seva decadència, ni de que la renaxensa de Catalunya podría ser també son renaxement.

Los nobles catalans eran en la nostra terra lo que 'ls nobles inglesos son dintre d' Inglaterra. Si la constitució política de la societat catalana hagués seguit sa natural evolució en lo curs del temps, es indubitable que hauria conservat y solidat la alta missió que sempre ha exercit en los payssos veritablement lliures, la Inglaterra per exemple. Pero va perdre la llibertat, la direcció de sí mateixa, y la aristocracia que atreta per l' explendor de la dinastia regnant, fou la primera en castellanisarse, va ser també la primera en sufrir les conseqüencies.

La major part de les grans cases han desaparegit, s' han fos en la noblesa castellana, y avuy ja ni'l record ne queda. Si 'ls il-lustres Cardonas y Moncadas y demés eminentissims capdills de la nostra aristocracia, tant cuidadosos de la perpetuitat de son nom y sos linatges, vejessen que les famílies castellanes que 'ls han heretat, no 'ls estimen ni consideren, los arreconen, los dexen en l' oblit, y ostenten no mes sos títuls y apellidos castellans, renegarien dels descendents que van contraure tan funestes aliances, y ells mateixos se penedirien també de algunes de les complacencies y debilitats que en vida tingueren.

Les cases nobles de segona y tercera fila donaren encara á Catalunya, després del aniquilament de aquelles grans baronies, valents defensors y martirs, y foren fins á la guerra de successió un dels puntals de la autonomía del nostre poble; mes la majoria de elles, varen ser instrument de castellanisació y nucle del partit castellanista, que falicitava en totes ocasions la tasca dels vencedors.

Però los succehi lo que forçosament devia succeirlos. Allunyats de la atmòsfera propia de les arist

tocracies, allunyats de la vida política nacional, aqueixos llinatges han degenerat d' una manera llastimosa. Ja no son bons pera menar exèrcits, ni exercir embaxades, ni per conreuar la llengua, ni refermar lo dret de son país; ni son bons tampoch per lluytar ab les armes de avuy: la intel·ligència, l' caràcter, l' enginy dels negocis; ja no són en sa majoria més que *putxinellis* de saló, ab cervell de *modisto*, que totes les qüestions tracten y consideren des de l' punt de vista de la moda, del *chic*; que reneguen de sa patria y van contra d' ella y á favor dels que la oprimexen, que s' amaguen de ser catalans y vestexen son esperit y sa llengua á la castellana per les mateixes rahons de tocador que 'ls mouen á canviar de barret ó de corbata.

Pobre noblesa catalana! Se descompon depressa, depressa. Alguns anys enrera representava un partit conservador que, no obstant sa insuficiencia, exercia una influència saludable, conservava l' culte d' algunes tradicions, com la de la família y la religiosa, y posseïa certa serietat de caràcter y de judici, que malgrat sa falsa posició social, li comunicava algun prestigi. Avuy, l' acanallament es tant extraordinari que l' seu òrguen, lo representant de son criteri, ó potser lo director ó creador de son criteri (si s' en pot dir criteri sense desnaturalizar la paraula) es lo *Noticiero Universal*, l' òrguen de les classes passives y actives de la burocracia espanyola, y sa literatura la dels folletins de diari, y sa filosofia la *metafísica* (!) d' En Coria, y sa música favorita les tonades flamenques de *La Verbena de la Paloma* ó del *Duo de la Africana*; y tota sa funció social; lluir son desenfeynament estèril en passeigs y teatres y exhibir sa vergonyosa decadència, arreplegant celaduries y altres engrunes captades á força de humillacions devant del cacich de la província.

Lo renaxement catalá ha arribat pera la nostra aristocracia massa tart; ja ni esma té pera compençar, quant menos forces pera seguirlo, y axis se dona l' cas de que l' combatin ó li siguin refractaris les famílies que més ne beneficiarien, les que porten los noms més coneguts en la nostra història, los noms que més travallaren per Catalunya y la cultura catalana en les époques passades.

Algunes, no obstant, encara hi son á temps, encara poden aturarse en la devallada de la degeneració per ahont rodolen, encara poden regenerar y ocupar en la societat catalana lo lloc que á la aristocracia catalana li pertoca. Que 's recordin de sa història y sabrán com han de ferho. Fent patria, fent Catalunya, varen fundarla en la aubada de la nostra història alguns homes esforçats; fent patria, fent Catalunya, podrán regenerarla avuy los que sápigen y vulguen ser catalans, y sentir, pensar y obrar com á catalans de la seva terra. (1)

ENRICH PRAT DE LA RIBA.

(1) Les apreciacions que 's fan en aquest article s' han d' entendre respecte de la generalitat; hi ha honrosíssimes excepcions que refermen la regla general.

(De *La Veu de Catalunya*.)

Notícies

A la pacificada província de Pinar del Rio (Cuba) hi ha hagut un combat de regular importància, y á Turag (Filipines), que també segons lo Governo estan pacificades, una verdadera batalla, en la quina les baxes per la nostra part pujan á prop de cent, y 'ls insurrectes eran en nombre de 4,000. En les províncies y colònies no pacificades no ha succehit res de nou. De la Península digne de menció sols hi ha l' discurs del senyor Silvela, del qual parlarem lo número vinent. Les reclamacions que 's creu volen fernes los Estats Units, s' han aplassat pera quan hagi pres possessió de son càrrec prop del Governo Espanyol lo nou ministre plenipotenciari, general Steward L. Woodford.

—La vetlla de Sant Joan començarà lo servei de sopars ab gelats, tots los dijous y dies de festa, en los jardins de la Fonda del Comers dirigida pels senyors Serra y Vidal; seguint la costum introduïda d' alguns anys á n' aquesta part.

Sembla que la família de don Marian Aguiló y Fuster ha encomanat á una comissió de la quina forman part Mossen Jaume Coll, en F. Matheu y en J. Balari y Jovany, la publicació d' algunes obres inédites del plorat mestre. La primera que 's publicarà serà la colecció d' *Aniversaris*; la segona l' poema *Fochs Follets*. Se publicaran, ademés, los travalls folklòrichs y llingüístics.

—Ab gran solemnitat y general alegria ha rebut la ciutat de Vich les mortals despulles del Venerable P. Claret, català encara més il·lustre per la seva santetat que pel seu saber y per lo molt que travallà en benefici de la Religió y de la mellora de les costums del país. Nascat á Sellent y mort á França, per les vicissituds de la política, d' avuy més lo ciutat de Vich tindrà la honra d' esser la depositaria de les seves cendres. Ab aquest motiu *La Veu de Montserrat* y *El Norte Catalán* de Vich, del passat diumenge, surtien orlats y dedicaven á la seva memòria quasi tot lo número.

—Lo senyor Graner, professor de dibuix del nostre Institut provincial que últimament ha sigut trasladat á Valladolid, ha obtingut menció honorífica en la Exposició de Belles Arts celebrada á Madrid per un quadre que representa una escena del Dante.

—Per la verbena de Sant Joan lo café restaurant de la Devesa estarà il·luminat á la veneciana y s' hi ballarán sardanas.

—Completement restablert de sa llarga malaltia, ha tornat a encarregarse de la visita de sa clientela lo distingit metge don Felip Sanchez. Ho celebrein.

—Torna á publicar-se la revista de Granollers *La Granollaria*. Li desitjem llarga vida.

—Lo dia 6 d' aquest mes la important agrupació catalanista de Manresa *Lliga Regional*, celebrà una solemne vetllada literari musical en commemoració de la gloriosa acció del Bruch. Se llegiren notabilissims travalls en prosa y vers, originals dels senyors Capella, Carbonell, Tardà, Miró, Fàbregas, Rut. Mn. Vila, Masvidal, Valldeneu, Padrós, Badia y Thomasa.

Acabà tant agradable festa prop la una de la matinada, sortintae tothom sumament complacut.

—Dijous va celebrar-se ab la solemnitat acostumada la professió del *Corpus* que va surtir de la Seu; avuy se celebrarà la de la excolegiata de Sant Feliu y demà la del Mercadal. En la del dijous no s' pogueren estrenar los buyrachs ó portapalis que feu fer l' Ajuntament, perque, segons se 'ns dijué, quan foren fets van adonar-se de que eran petits y no podian servir. També s' ha embrutit l' àliga, convertintla en un adefesi.

—Fa alguns dias que está malalt d' alguna gravatet nostre distingut amic l' eximi escriptor pirenaic don Carles Bosch de la Trincheria. No cal dir que ho sentim vivament y fem vots pel prompte restabliment de tant celebrat escriptor.

—En las lleys econòmicas votadas últimamente per las Corts se suprimen las patents d' alcohol que s' venian fins ara pagant pels expendedors á la menuda d' alcohol, licors, ayguardants y demés begudas espirituosas. En cambi, lo govern aumentarà la contribució industrial á dits expendedors.

—Consignem ab satisfacció que creix cada dia l' sentiment catalanista entre l' jovent escolar, y d' un modo especial entre los de la Facultat de Medicina. Derrerament hem sebut que l' cos d' alumnes interns del Hospital de Barcelona ha derogat l' article de sos estatuts en que s' prescriví la llengua castellana com á exclusiva de la associació, ab lo qual s' ha admés l' excellent y més just principi de la llibertat del ús y del idioma català. Ara 'ls joves donan llisons de moderació y de seny á la vellesa viuïda. Nosta enhorabona al cos de alumnes interns per l' esperit d' avansament y de respecte á la verdadera llibertat que ha demostrat ab son citat acort.

—Lo Rector de la Universitat de Barcelona don Manel Durán y Bas se proposa enviar á Madrid pera la seva aprobació lo nou reglament interior de la Universitat, que ha tingut necessitat de modificar y adicionar pera que satisfés las necessitats d' avuy dia. Al mateix temps en projecte pera la emulació dels alumnes, la formació d' un Llibre d' honor en lo que hi figurin los que han tingut major número de premis y millors calificacions, reunitse una vegada cada any ab los seus professors en sessió de carácter literari.

També s' proposa lo senyor Durán y Bas inaugurar en la sala Doctoral una galeria de bustos en marbre en la que hi figuraran los retrats dels catedràtics de la Universitat que més s' han distingit y que fà més de deu anys que han mort, havent designat las Facultats y Escoles pera figurarhi, entre altres, al Pare Cañellas, Damià Campeny, Manel Milà y Fontanals, Ramon Martí de Eixalà, Francisco Permanyer y Tuyet, Joan Agell, Llorens, Pressas, Pau Piferrer y Joseph Coll y Vehi, llegítimes glories de la Universitat catalana.

—Solemoíssimas foren las funcions religiosas celebradas en lo Seminari de Barcelona per l' Apostolat de la Oració. En l' ofici que ohí una concurrencia tant nombrosa com distinguida hi predicà lo Rvnt. Dr. Mossen Torras y Bages, qui en nostra estimada llengua pronuncià un magnífich sermó plé de claretat y d' elevació d' ideas, exalçant la missió del sacerdot sobre la terra, y excitant als seminaristas pera estudiar més que en los textes de la Teologia en la adoració del Sacratissim Cor de Jesús, font de santedat, de pureza y de sabiduría. Digué que la missió del sacerdot era unir lo desunit, y comunicar l' home ab la Divinitat, y per lo tant que l' Sagrat Cor era l' símbol d' aquesta unió de lo Diví en lo humà.

L' Orfeó Català executà la gran missa de Victoria *O quam gloriosum est regnum*, ab un ajust y una sobrietat d' efectes que encisen.

Al acabarse la festa del matí cantà en lo pati del Seminari algunas cançons populars catalanes que ompliren de goig als seminaristas.

Un detall: al començar lo Dr. Torras lo sermonà ab las paraules: Per la senyal de la Santa Creu... etc., se notà un gran moment de satisfacció en l' auditori al veure que s' usava la nostra llengua.

—Don Salvador Sampere y Miquel va llegir divendres de la setmana passada en l' Ateneu Barcelonés, una ben escrita Memoria històrica sobre la personalitat de Wifret lo Pilós, quina Memoria constitueix una part d' una obra que conserva inédita, histriant los pobles de la Corona d' Aragó.

Feu precedir la lectura de son travall lo senyor Sampere d'

algunes consideracions molt oportunes respecte á las veus cripturas àrabes, en general tan mal interpretadas per los historiadors. Y entrant de ple en lo desenrotillat del tema que sava desenrotillar, exposà las diferentas opinions dels més autors respecte á la feixa y al lloc de la de Wifret, despòs d' un detingut estudi crítich per la dita de don P. Bofarull, consistent en afirmar que l' insigne fundador de la ciutat catalana morí als 11 d' Agost del any 897 á Barcelona.

Donà á coneixer despòs lo senyor Sampere y Miquel un compendiosa ressenya dels fets d' armes en que intervengut el comte Josep, acabant ab una entusiasta apologia d' aquell que va fer á Barcelona cap d' una nació, d' una nació podent baix quin paternal domini, al mateix temps que augmentava la seva riquesa material, creixeren les ciències, las arts.

No cal dir ab quanta satisfacció va ésser escoltada la intervenció del senyor Sampere y Miquel, rebent per ella entusiastes felicitacions.

—En la Exposició de industrias que, organizada per el Comitè del Travall Nacional en lo Palau de Bellas Arts de Barcelona, inaugurarà la setmana última lo senyor Ministre d' Hisenda figura l' aparato elèctric avisador d' incendis de nosaltres don Joan Vila y Foix.

—S' ha publicat lo cartell de convocatoria dels Jocs de Valencia, organitzats per la societat valencianista *La Penat*.

—La setmana passada, ab motiu de la inauguració de la posició de industries novament estableties en la nostra terra, estat á Barcelona lo ministre d' Hisenda d' Espanya senyor varro Reverter. Les autoritats y altres corporacions d' aquella ciutat han aprofitat la occasió pera fer manifestacions polítiques sentit conservador.

—Han sigut nombrats jutge y fiscal municipals d' la Ciutat pera lo bien de 1897-99, don Felip Lloret y don quim Franquesa, respectivament.

—La coneguda revista *La España Moderna* en lo número correspondent á n' aquest mes, comensa la publicació de un article sobre «La Propaganda del Regionalisme», escrit per don P. Zola, que, á jutjar per lo surtit fins ara, promet esser molt interessant.

—Del nombre corresponent al die 24 de Maig de la issa s' assent revista jurídica que 's publica á Madrid ab lo títol de *Reforma Legislativa*, dirigida per don Rafel de la Escosura, piém les següents ratlles:

«Hem tingut lo gust de rebre y llegir lo notable curs legít per don Joan J. Permanyer, President de l' Academia de Jurisprudència y Llegislació de Barcelona en la sessió pública inaugural de ses sessions lo die 23 d' aúltim. Versa sobre 'ls vics del sistema tributari y el sistema d' oració molt digne d' estudi per soi fons y per sa forma.

—Llegim:

«La centralisació produueix en totas las esferas de vida 'ls mateixos perniciosos resultats. Bona mostra d' que dihem es lo que ha passat ab lo ciclistas. Fa pochs dies que plens del millor desitj s' aplegan tots los ciclistas d' Espanya pera la formació de la Unió Velocípedica d' Espanya, més ab lo poch temps transcorregut n' hi ha hagut perque sovintejessin las queixas contra 'ls directors de la Unió, que anava resultant sols favorable als ciclistas de Madrid.

Una de las manifestacions d' aquell general descontent es la propòsit de constituir una Unió velocípedica catalana, ja que 'ls elements ab que compta l' ciclisme à Catalunya son més que suficients pera donar vida pròspera a l' associació d' aylat naturalesa.

Segons notícies s' està repartint, entre 'ls socis de los centres que tenen per principal objetiu aquest esport, una circular en la que se invita als ciclistas a adherir-se a esta esmentada idea, y fins ara son ben afalagadoras las manifestacions que ha rebut la comissió organitzadora.»

—Copiem de *La Renaixensa*.

«A França, en la avansada França, que durant temps ha sigut considerada pels madrilenys com la dinastia digna d' esser presa per modelo, prossegueixen la seva vegada ab major ardor las campanyas á favor de la descentralització, que com més vén prenen per cert un caràcter regionalista á la manera com nosaltres l' enteném.

«No es encara en la major part de las comarcas de Francia un moviment similar al nostre, pero fins á Paris mateix los principals propagandistes demanen ja bastant més d' disseny que la sola descentralització. No parlen de donar majors atencions als Consells departamentals, sino de constituir-hi delegacions representants de las verdaderas regions, y no per esmentar de las puramente històriques, sino de las vivas de las administracions, que existen; pero no s' limitan á parlar de las atribucions de las administracions, sino que prestan la seva atenció als lloguers populares.

«No fa gairebé s' celebra una important Assamblea general dels agricultors de França, y en ella hi prengué, primer en consideració y s' adoptà després un acord proposat per M. de Gaillard-Bancet y un grup sinistra d' agricultors del Delfinat á favor dels dialectes locals. Aquest d' axó diu una important Revista parisenc: «Lo que s' expecta, l' ús, la costüm d' honrar als dialectes locals pols que s' prega, el pagès á tenir la conciencia de son gran paper en la mancomunitat, retenirlo en lo camp y mantenirlo en la seva forma tradicional de viure. La multiplicació, ó al menys la conservació de las classes rurals, no es propiament lo que es el seu instrument pera evitar la despoblació de la França, i l' únic. Doncs bé, las classes rurals son constantment prestigiatas á sos propis ulls, tant en los diaris que lleven

xen com en las escolas á que hi envian sos fills. Tornéu-lashi, per una part, la prosperitat material, y per altra, lo prestigi moral; aquests preciosos servidors del Estat deixarán l' expatriarse; pensaran en organisar-se ahont son, y la població, la agricultura y la descentralització hi guanyarán. «A França 'ls propietaris rurals comprenen be lo que la agricultura hi te de guanyar ab las novas idees y 's disponen á apoyarlas ab totas las seves forses. D'en sab lo que aquí progressaria'l catalanisme si tots ells tanben's dispensesin á ajudarlo. No es pas duptós que 'ls primers resultats d' esforços ben dirigits foren la desaparició dels principals mals del caciquisme, que es la ruina de las poblacions de segon orde, y la regeneració y prosperitat de la propietat agrícola.»

VARIETATS

Tapis de la Catedral de Gerona

A la Catedral de Gerona pot veure's un tapis molt interessant del dotzé segle, que pot haver sigut fet en la localitat.

Aquest tapis té prop de quatre y mitja yards (la yarda anglesa equival á 0'9144 metres) d' ample per quatre d' alçària. La composició representa'l Génesis. Té en lo centre una figura geomètrica formada per dos cercles concèntrics. En lo cercle més petit hi ha la figura de Cristo aguantant un llibre obert en lo quin se llegen les paraules, *Sanctus Deus*, y á cada costat *Rex fortis*, voltat de la inscripció, *Dixit quoque Deus, Fiat lux, Et facta est lux*. En lo cercle major hi ha les paraules, *In principio creavit Deus coelum et terram, mare et omnia quae in eis sunt, et vidit Deus cuncta quae egerat et erant valde bona*.

L' espai comprés entre 'ls dos cercles està dividit per línies radials en vuit compartiments, en los quins estan representats lo Místich Colom, los àngels de la llum y de les tenebres: la separació de la terra y del aygua, la creació del sol, la lluna y les estrelles, dels auçells, pexos y besties y la de Adam y Eva. En los angles exteriors del cercle major hi ha 'ls quatre vents, y lo tot esta voltat d' una cenefa, en algunes parts incomplerta, que conté representacions dels mesos, y per lo que sembla de certis passatges de la Escritura, massa fets malbé pera esser interpretats clarament.

Malgrat esser aquest tapis brobat ab fils de llí, sembla prudent incloure en la descripció dels tapissos Espanyols, per rahó del seu aspecte general y de la seva semblansa ab los altres tapissos. Es facil als estudiosos de les obres d' art Espanyoles de la Etat-mitjana fixar la època y l' estil á que correspon aquest exemplar. Alguns notables pintures existen á Espanya representant l' Apocalipsis, que foren executades en los segles X, XI y XII, á les quines avans he fet referencia en altres capítols d' aquest llibre. Les figures del tapis de Gerona estan fetes precisament d' una manera semblant á la de les miniatures del segle XII. Del mateix estil son les pintures del sostre de la capella de Santa Catarina á Sant Isodoro de Leon, que foren pintades en dita època. No es duptós, per consegüent, que aquell tapis correspon á la mateixa època y estil. Alguns MS. poden citar-se pera major ilustració d' aquest punt. L' excellent exemplar que guarda la Catedral de Gerona, y 'ls de la Biblioteca Nacional, Museo Arqueològich, y Academia de la Historia, Madrid, Escorial, Biblioteca Nacional, Paris—y especialment lo bellissim Ms. del Museo Britanic—datat l' any del Senyor 1109, del quin he parlat en lo capitol relatiu á les armes, plana 90. Les ilustracions de dit volüm son extraordinariamente semblants als dibuxos d' aquest tapis. La lámmina 83, dotze palsades per vuyt, dintre un cercle, representant á Cristo tenint un llibre á la mà, pot donar-se com exemple.

(Trad. del llibre *The Industrial Arts in Spain*, by Juan F. Riaño. London 1879. Planes 266-268.)

SECCIÓ LITERARIA

L' ESQUIROL

(Continuació)

Tot d' una, entre 'l garbuix de gent que tapava la porta, aparegueren la Caterina y en Pau de la feca, precedits de sa filla... aquella Carmeta ab qui en Joanet havia pensat al dematí tot ohint la missa. Fent d' acompañant á la noya, anava al seu costat en Vador de ca 'l sastre.

Com que 'ls llums eran ja tots encesos, podian distingir-se perfectament als entrats de nou.

Era 'l flequer un home alt, escardalenc, gris de cabell y barba y simpàtic de fesomia. Duya 'l bràs esquerre y 'ls dits de la mateixa mà, en actitud de pendre un pols de rapè, y 's dibuixava en sa boca un somris de bonhomia que deixava entreveure un caràcter obert y franch.

La seva dona, en quant á figura, era tot lo contrari d' ell: baixa, rodanxona y de cabells encara ben negres. Ab tot y estar grassa, caminava ab desinvoltura; malgrat els seus quaranta nou anys, s' endevinava per las faccions, estrafetas pel temps y la greixina, que havia tingut la cara hermosa. Els que la coneixian de quan contava tot just vint primavera, asseguraven que havia sigut el retrato de la seva filla, ab la única diferencia de que ella era baixa y la Carmeta alta.

«La Carmeta! Allà si que hi havia una galà

mossa! La seva cara, de nàs recte, de ben dibuixat perfil, de llavis roigs y d' ulls negres, esqueixats y en alt gràu expressius, estava enquadrada per una cabellera fina y abundosa que, pentinada enrera y acabant ab un senzill monyo d' enciamada, deixava al descobert un front espayós y llis. Un modest vestit de satí de cotó blau ab floretas blanques, cobria son cos... un cos de formes proporcionadas y de graciosos moviments. Duya, penjat al coll ab un cordonet de seda, un vano ab el qual se donava arire y, per tot adorno, ostentava sobre 'l pit un ramet de clavells.

No era 'l seu acompañant (y li faltava un bon xich pera serho) lo que ella 's mereixia. Semblava tenir, si fà ó no fà, de vint anys á vintydós. Vulgar en extrem, no pot afirmarse que fos alt ni baix, gròs ni denarit, blanch ni moreno, guapo ni lleig, elegant ni desgarbat.

Al adonar-se dels entrats de nou, en Joanet experimentà una sensació desagradable... igual que si hagués rebut una bastonada al cap. Y, com si 'l cervell se li hagués convertit en una pila elèctrica y els nervis en conductors, sentí dintre seu, al rebre'l truch, una estranya corrent que feya tremolar tot el seu cos, estrènyer involuntàriament sos punys y batregar son cor esvalotadament.

Quedà una estona com entontit, sense atendre á res de lo que deya la Layeta. Tot d' un plegat, notwithstanding que la noya se 'l mirava estranyada, féu un esfors pera recobrar el domini propi y 's posà á enraionar sense cap mena de solta y á riure sense motiu... un riure nerviós, que no li passava dels llavis.

No trigà gayre á sentirse la fressa d' un arquet trucant á la esquena d' un violí y, quasi al mateix temps, vā rompre 'l primer vals.

—¿Qué hi anem Layeta?—féu en Joanet aixecantse.

—No hi tinch inconvenient... Pro qui sab si esperavam que hi hagués alguna altre pareja?

Com si ho haguessin sentit, varen rompre 'l foc en aquell precís moment la Carmeta y en Vador.

La Layeta s' agafà del bràs que li presentava en Joanet y 's posaren á voltar... Mes era tal l' esverament del xicot, que s' entrebancava á cada segón, trepitjava á sa parella á cada pàs y perdia 'l punt á cada giravolta... Lo que á n' ell el tenia preocupat era la Carmeta... Allò era lo que li donava neguit... Oh, y lo que més gréu li sabia era que ballés ab en Vador, el seu enemic de tota la vida... No, lo que es aquella ray, no li durian pas á vendre. Sobretot el de ca 'l sastre se n' havia de recordar. Ja li posaría las peras á quarto ell, quan se li presentés ocasió... Y que no 's queixaria pas de la pesada.

Mentre anava rumiant d' aqueix terme, en Vador deya á la seva balladora:

—Míratel l' Esquirol... ¡Sembla algú ballant ab la forastera de ca 'n Tano!

—Y be, home, que s' arregli,—féu la Carmeta ab manifest disgust.

—Ja 't dich jo que 'n gasta de fatxenda! Ab aquells ayres d' aquí soch jo, sembla'l rey de las Indias... ¡Si 'n vā de satisfet! ¡Don Fanfarria!

—Mira: si 'm vols fer un favor, calla.

—Oh calla, calla... Es que 'm fà rabbia això. Quan no sab ab qui anar tot son las noyas d' aquí, pro quan ne troba d' altres ja no se'n recorda... Sembla estrany hasta que l' escolteu... En canvi, dels que son formals sembla que ni tan sols ne fèu supòsit... No, lo que siga d' avuy endavant ja t' asseguro que faré com ell. Si, si, ja...

—No 'm pensava pas que hi hagués un ball aixís,—interrompí fent l' orni la Carmeta.

Però en Vador continuà enraionant pel mateix estil.

—Ja t' ho deya jo que no 'n fassis cas. ¿Ho véus com tenia rahó? Si m' haguessis escoltat á mi quan vaig demanarte per' enraho....

¡Flast! Un patach que vā rebre al bell mitjà del clatell li trencà la paraula. Vā girar-se enfurismat, s' adonà de que tenia á pochs passos á la Layeta y en Joanet y endevinant en aquest al autor del cop, li llençà una mirada d' odi, que contestà degudament el noi de la Manela.

Des d' aquell moment, els dos minyons no 's deixaren de vista. Al acabarse 'l vals, entre 'l remoli de jovenalla que, pantejant de cansament y aixugantse 'ls rostres amarats de suhor, se dirigian a diferents indrets de la sala, varen toparses las dues parellas. En Joanet mirà á la Carmeta un moment, y ulla després á n' en Vador ab ayre despreciatiu, llençà al sòl una escupinyada, com si sentís fastic d' haverli decantat la vista; en Vador féu una rialleta de mofa y empengué suauament á la Carmeta pera deixar lliure 'l pàs.

—Apartemnos, tu, que ara ve 'l senyoriu...—

La noya girà 'l cap, aparentant indiferència... La gelosia, una gelosia que li furgava 'l cor, fentli batre com si volgués esbotzar el pit que 'l tenia presoner, feya allunyar sa pensa de tot lo que la enronjava. Seguia d' esma á n' en Vador, com si la voluntat li hagués fugida. Son cervell, per una successió d' ideas, s' embrancà ab un recorrt trist... Pensava ab un seu germanet, mort alguns anys enrera, del qui havien sigut padrins ella y l' Esquirol. Y recordava la alegria que li havia donat la vinguda al mon d' aquell angelet... y 'l gran desconsol ab què plorà la seva mort... «Ben mirat, ditxós d' ell,» esclamà per últim... Y un desitg, un intens desitg d' ajuntarse ab el seu germanet, lo cor-prengué tot d' una.

Quan s' adonà de que havien arribat al palco hont hi havien els seus pares, li semblà que revenia d' un somit y 's tingüé d' esforçar pera reprimir un jay! de sorpresa, que estigué un instant si fuig no fuig dels seus llavis.

JOSEPH MORATÓ y GRAU.

(Seguirà.)

ANIVERSARI

Set anys fa avuy que som orfe;
set anys á les nou farà...
Deu done á la meua mare
llum eterna, etern descans.

Set anys há que prech per ella
y que 'm cerch aconhortar;
mas encara á tan greu perduda
no me trob gens avesat.

De nou me ve cada dia
veure que cap cor s' escalf
á les flames que espurnean
dins mon cor enamorat.

¡Si espirejant l' abolfan!
¡Si la mort les apagás!
¡Tant mateix que fas la vida
si no sé mes qu' estimar!

Y jay! viure d' amor per l' orfe
n' es de set está abrasat,
y en lloch d' un gorch d' ayga fresca
per sa llengua remullar,

No tenir mes que les gotes
de la rosada que cau
demunt fulles mixt mosties
ó demunt fulles de carts.

¡Qué 'n tench de fer de la vida
si may pus seré estimat!
Mas jay! sent que l' esperança
diu en veus agombolants:

«Que 'ls ulls que la mort aclauna
los bafa l' eternitat,
y que 'ns resta una altra vida
d' amor, llum y etern descans.»

+ M. AGUILÓ y FUSTER.

22 Novembre de 1852.

SECCIÓ COMERCIAL.

Mercat de Gerona del die 19 de Juny

Especies.	Mesures.	Pesetes
Blat.	QUARTERA DE 80 LITRES.	18'80
Mestall.	»	16'00
Ordi.	»	9'00
Segol.	»	00'00
Civada.	»	9'00
Besses.	»	14'00
Mill.	»	13'00
Panis.	»	9'50
Blat de moro.	»	13'00
Llobins.	»	9'50
Fabes.	»	14'00
Fabó.	»	13'50
Fassols.	»	22'00
Monjetes.	»	21'75
Ous.	Dotzena.	0'85

SECCIÓ RELIGIOSA

SANTS DE LA SETMANA.

Diumenge 20.—S. Silveri papa y mr.
Dilluns, 21.—S. Lluys Gonzaga cf.
Dimarts, 22.—S. Paulino bisbe y cf.
Dimecres, 23.—Sta. Agripina vg.
Dijous, 24.—La NATIVITAT DE SANT JOAN BAPTISTA.
Divendres, 25.—S. Guillém abat.
Dissabte, 26.—Sts. Joan y Pau germans y Pelayomrs.

SECCIO D'ANUNCIS

SORTIDAS DELS TRENS

LÍNEA DE TARRAGONA Á BARCELONA Y FRANSA

De Gerona á Barcelona

	Mati	Tarde
Corréu.	6'48	
Cárrega.	10'37	
Omnibus.	3	
Ràpit.	5'09	

Los trens correus y ómnibus portan cotxes de 1.ª, 2.ª y 3.ª, el de cárrega de 3.ª y el ràpit de 1.ª y 2.ª.

De Gerona á Port-Bou

	Mati	Tarde
Omnibus.	8'39	
Cárrega.	12'43	
Mixte.	5'40	
Correu.	7'35	

Lo tren ómnibus porta cotxes de 1.ª, 2.ª y 3.ª, el de cárrega y mixte de 2.ª y 3.ª y el correu de 1.ª y 2.ª.

LÍNEA DE SAN FELIU DE GUIXOLS Á GERONA

De Gerona á San Feliu

	Mati	Tarde
Tren de banyistes (Juriol y Agost)	5'09	
Correu.	8'54	
Mixte.	11'44	
Mixte.	3'22	
Correu.	5'35	

Tots los trens portan cotxes de 1.ª y 2.ª classe.

De San Feliu á Gerona

	Mati	Tarde
Correu.	4'32	
Mixte.	7'30	
Correu.	12'44	
Mixte.	2'50	
Tren de banyistas (Juriol y Agost).	5'40	

LÍNEA DE OLOT Á GERONA

De Salt (Gerona) á Amer

	Mati	Tarde
Núm. 2.	9'10	
Núm. 4.	3	
Núm. 6.	6	

Tots los trens portan cotxes per ara de 2.ª y 3.ª classes

De Amer á Salt (Gerona)

	Mati	Tarde
Núm. 4.	7'40	
Núm. 3.		1
Núm. 5.		4'30

ORDINACIÓNS

Pera Banyolas á las 9 y 11 matí (correu) y á las 2, 4 y 6 de la tarde. (Fonda del Centre y casa Jendreta)

Pera Cassá de la Selva cada mitja hora (Pont de Pedra)

Pera Olot á las 11 matí (correu) y á las 6 de la tarde. (Fonda del Centre)

Pera La Bisbal á la 1 de la tarde. (Hostal de la Rossa voltas d' en Rosés)

Pera Anglés, La Sellera y Amer á las 10 matí (correu) Hosta de Miquel Boix. (Plaça del Gra)

Pera Salt tot lo matí fins á las 6 de la tarde. (Pont de Pedra)

BANCH VITALICI DE CATALUNYA

COMPANYIA GENERAL DE SEGURS SOBRE LA VIDA

CORT-REAL, 19.—PRINCIPAL

GERONA

CAPITAL DE GARANTÍA

10.000.000 DE PESSETES

Capitals asegurats fins al 31 de Desembre de 1896. pessetes 406.704,728'75

Siniestres pagats fins al 31 de Desembre de 1896. pessetes 5.032,985'23

Patat als asegurats per altres conceptes fins al 31 de Desembre 1896. pessetes 2.356.413'49

Total pagat als asegurats. pessetes 7.389.398'72

Delegat General,

Joseph Coderch y Bacò.

PIANOS Y HARMONIUMS

—DE—

DIEGO SALAS

SE VENEN Á PLASSOS Y AL CONTAT

SE LLOGAN, RECOMPOSAN Y AFINAN

Magatzems: Bell-lloch, n.º 1.—botiga

MAXIM FERNANDEZ

PERRUQUER DE S. M.

Aygua Minòxima vegetal per tenyir lo cabell. No te raval en lo mon, perquè á més de sos efectes marevollosos, no taca ni perjudica la pell en lo més mínim.

Aquest assombrós y sorprendent específich, se ven en dita perruqueria.

5, CARRER DE L' ARGENTERIA 5.—ENTRESOL.

GERONA

Grans rebaxes al engrós.

Escolta lector; si ets vell
y'l cap blanch te desfigura,
t' he de dar un bon concell:
si 't vols tenyir be'l cabell
fesho ab aquesta tintura.

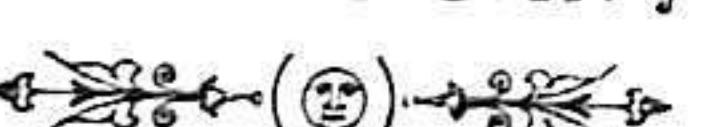
TINTURA ABISSINIA INSTANTANEA

Fill de Francisco Vilardell y Comp.^a

SALT

Molí Fariner

Sistema AUSTRO-HUNGAR y de MOLAS

Tant per l' un com per l' altre sistema se fan
las moltas á preus sumament mòdichs.

Establiment tipogràfic de Manel Llach.

Ferreria Vella, 5.—Gerona

TO GIRONÉS

SETMANARI PORTA-VEU
DEL «CENTRE CATALANISTA DE GERONA Y SA COMARCA»

Capital: 2.000.000 de Pessetas

DOMICILI SOCIAL: ORFILA, 9. SEVILLA

Sub-direcció Regional: Plaça del Carril, 6, 2.º Gerona

Sub-direcció Regional: D ANGEL TREMOLS Y PELL

Sinestres pagats: Rs. 3.524.286'92

Estranger. 4'50 pessetas trimestre

Gerona. 1 pesseta trimestre

Fora. 1'25 id. id.

Redacció y Administració. Cort-Real, núm. 7, 1

PREUS DE SUSCRIPCIÓ.